

Móricz Zsigmond :Úri muri

Szerző dezs

Kötelező olvasmány,rövid összefoglaló elemzése

Móricz
Zsigmond
Úri
muri
1927

Szereplők:

Borbiró,
földbirtokos
Szakhmáry
Zoltán, földbirtokos
Csörgheő Csuli,
földbirtokos
Málinka,
kocsmáros
Wagner Artúr,
zenetanár
Lekenczey Muki,
könyvkereskedő
Borbély Zsiga, patikus
Pista, polgármester
András, cseléd
Selymes, pásztor
Csörgheő
Kálmán, Csuli fia
Fancsali, paraszt
Zselyei Balogh Ábel,
ezredes
Ides, Csuli felesége
Boka Pista, nemes
Dobokay Bandi, őrnagy
Parragh Gábor, nemes
Kudora, nemes
Malmosi, cívisgazda
Kalma István,
cívisgazda
Szabó Rozália,
parasztlány
Terka, tejeslány
Zsuzsi, cseléd
Suhajdáné,
masszőr
Lefkovics, zsidó
Mihály, cseléd
Rhédey Eszter,
Zoltán felesége
Gergely, cseléd

Zsuzsi, cseléd
Szakhmáry Évi,
Zoltán lánya
Poros Mátyás,
földbirtokos
Kormos Bandi,
főügyész
Piroska, tanár
Szakhmáry
János, Zoltán fia
Vasgyúró Palya,
földbirtokos
Lukács, béres
Elemér, zenész
Farkas Miska, főkapitány
Farkas Mihály, mezőrendőr
kapitány
Kakara, mezőőr
Had Kacsabegy István,
legény
Jancsi, kocsis
Kató,
summáslány

Történet:

1
A
történet június 7-én egy
poros,
alföldi városban kezdődött.
Borbiró iszogatót magányosan a Sárga
Rózsában.
Egyszer csak meglátta az ablakon keresztül
barátját, Szakhmáry
Zoltánt, s
behívta. Kicsit később érkezett
Csörgheő Csuli, aki állandó
ravaszágáról tett
tanúbizonytságot, mikor
számára nagyszerű üzletet
kötött. Egy mérnök a
kopoltyúsi parasztokkal akarta elhordatni felesleges
földjét, de ő vállalta azt
helyette, majd később olcsóbban
továbadta a parasztoznak. Ráadásul
meghagyta
nekik, hogy a jó minőségű földdel
saját szikes talaját
javítsák fel.

2
Ekkor
lépett be az ajtón egy
ismeretlen úr. Leült egy szomszédos
asztalhoz, s rántottát rendelt - hús
tojásból. Barátaink
összenéztek, s elkezdtek tanakodni, ki lehet ez az
ember.
Végül kiderült, egy szegény
könyvkereskedővel, Lekenczey Mukival állnak
szemben, de ők elhatározták, országos

tréfát csinálnak belőle, s
kinevezték
gróf Goluchovsky Agenornak. Így
mutatták be rögtön a kis zsidó
zenetanárnak,
Wagner Artúrnak is, aki majdnem elájult, mikor
egy a gróf számára rendezendő
koncert megszervezésével
bízták meg.

3
Az
urak következő útja a patikába
vezetett, ahol meghívták Lekenczeyt egy kis
likőrre. Közben előkerítették
és
megismertették a polgármestert is a
"gróffal". Amíg ezek
történtek,
Csuli megkérte a patikust, Borbély
Zsigát, hogy kerítsen neki hashajtót,
s
keverje azt egy üveg pálinkába.

4
Távozásuk
után Zoltán egy időre
elköszönt tőlük, de
megígérte, hogy este újból
csatlakozik hozzájuk. Ezt
követően a rekkenő hőség elől Csuli
házába mentek. Itt Csuli bemutatta a
vendégnek feleségét. Ezalatt
cigányasszonyok jöttek, akiknek a ház
ura megígérte,
hogy szedhetnek kölest a tanyáján.

5
Ezután
kikocsiztak Csuli
tanyájára, ahol már
várták őket a cigányasszonyok.
András jött ura elé, s
tájékoztatta a gazdaság napi
fejleményeiről. Csulit szíven
érintette a disznók
közt kitört vész, melynek újabb
16 példány esett áldozatul.
Ezután körbevezette
vendégeit a vidéken, s megmutatta nekik
állatait a kert egyetlen fájának
árnyékában hűsülő
komondoroktól kezdve a nagy birkanyájig.

6
Végül
lelmentek a Berettyó
partjára, hogy megnézzék a
gazdaság büszkeségét, Csuli
kedvencét, a nagy kant,
egy életerős disznót. Mikor végeztek a
nézelődéssel, visszamentek a tornácra.
András felesége kiszolgálta őket, s
elkezdtek iszogatni és beszélgetni.
Közben

Csuli felajánlotta a cigányoknak, hogy ad nekik egy kis pálinkát. Később csatlakozott hozzájuk a szomszéd, Fancsali úr is.

7
Kocsizörgést hallottak, s megérkezett Zoltán, aki elhozta nagybátyját, Zselyei Balogh Ábelt is. Vidáman beszélgettek immár ötösben tovább, s lesték a hashajtós pálinka hatását a cigányok között. A cigányasszonyok énekeltek, táncoltak, szórakoztatták őket. A mulatság egészen addig tartott, amíg a kondás nem érkezett a hírral, hogy megdöglött a nagy kan. Csuli elkomorodott, s kijelentette, hazahajtat. Zoltán felajánlotta, menjenek a saját tanyájára, s ott szórakozzanak tovább.

8
Mikor megérkeztek a Szakhmáry-tanyára, a vendég igencsak elámult annak szépségén. Borbiró mesélte el neki, hogy a Szakhmáryaknak egykor ennél százszorta nagyobb birtokuk volt, de a néhai Szakhmáry generális, aki egykor Rákóczi oldalán harcolt, a nagymajtényi kiegyezés után inkább a száműzetést választotta, s a család ekkor vesztette el majdnem a teljes birtokát, mely labanc kézre vándorolt. Miközben kint beszélgettek, lassan elbóbiskoltak. Észre sem vették, hogy Zoltán, aki bement a házba, nem tért vissza. A ház ura azóta már a leghátsó szobában járt, ahol féltett titkát, egy kis parasztlányt rejtegetett.

9
A pirakadat még ott találta az urakat a tornácon. Nemsokára felébredtek, de mivel még nem pihenték ki az előző napi mulatozást, bementek a házba, s ott folytatták az alvást. Délben keltette fel őket Zoltán. Megreggeliztek, majd elmentek a közeli Körös-partra fürdeni.

10
Ebédre értek vissza a tanyára, ahol már szép kis baráti

társaság várta őket: Boka Pista,
Dobokay Bandi és még
néhányan. A házigazda
szerepét ideiglenesen az ezredes töltötte
be. Miután
jöllaktak, beszélgetni kezdtek,
érdekesebbnél érdekesebb
adomákat meséltek
egymásnak. Egy idő után Zoltán azzal
az indokkal távozott, hogy előkeresi a
hegedűjét.

11

Pedig
nem a hegedűjét kereste,
hanem egyenesen Rozikához, a kis parasztlányhoz
tartott. Szerette azt a lányt,
szerelmes volt belé, pedig volt családja,
felesége. Ennek ellenére mindent
megvett Rozikának, kényeztette,
taníttatta. A lány elmesélte neki,
hogyan
szökött el otthonról, mikor
hozzá akarták adni
sógorához, egy paraszthoz. Ekkor
jött ide a birtokra, s állt be
summáslánynak. Zoltánnak pedig annyira
megtetszett, hogy magához vette, s azóta is itt
tartja.

12

Szerelmesen
ölelte, csókolta
Rozikát, de ő érzéketlen maradt. Ekkor
döbönt rá, hogy a lány
tulajdonképpen
egy prostituált. Hirtelen el akarta zavarni, de
inkább hagyta, hadd mesélje el
neki élete történetét.
Kiderült, volt egy szerelme, de mikor annak el kellett
volna vennie egy rokonát, inkább
öngyilkos lett. Rozika bevallotta, hogy a
férfiak őt mindig szerették, és mindig
jók voltak hozzá. Ezt hallva, Zoltán
kezdett egészen elhidegülni a
lánytól.

13

A
vendégek már kezdtek aggódni,
mert nem tudták, hol van Zoltán.
Borbiró világosította fel őket a
lánnyal
kapcsolatban. Mikor aztán Zoltán
visszaérkezett egyöntetűen azon
kívánságuknak
adtak hangot, hogy látni
kívánják a rejtegetett
tündérisasszonyt. Erre Zoltán
csak annyit válaszolt, hogy nincs semmilyen
tündérisasszony, csak egy kis
lotyó, akit szívesen kihív
közéjük. Így is tett, s
bemutatta Szabó Rozáliát a
földesuraknak.

14

A

dorbézolás folytatódott, az urak kártyázni kezdtek. Lekenczey félrevonult Rozikával a tornácon.

Zoltán

dühödten vette tudomásul, hogy a lány most a "grófot" nézte ki magának, s éppen őt puhítja. Egyre inkább megbizonyosodott arról, hogy a lány

tényleg csak egy alávaló

prostituált, s ebbéli

csalódásában teljes

erejével a

mulatozásba vetette magát.

15

Lekenczey

megkérte Rozikát, szavaljon

el egy verset, ő pedig teljesítette

kérését. A "grófra" olyan

mély

benyomást tett a lány előadása, hogy

kijelentette, el kell mennie színésznőnek.

Meg is beszélték, hogy a lány vonattal

Pestre utazik, s ott Lekenczey egyik

barátjánál száll meg. Ekkor

lépett be a szobába a holtrészeg

Zoltán.

Elkeseredésében csúnyán

belekötött a lányba, betörte egy

közeli szekrény

üvegablakát, majd vérző

kezével mit sem törődve leroskadt egy fotelba,

és

elaludt. Rozika fektette le és kötötte be

sebét.

16

Csuli

másnap reggel részegen

ébredt házában. Az éppen

érkező tejeslányt szalajtottta a

borbélyért, majd

puskájával adott nyomatékot

kérésének. Mikor a borbély

megérkezett, őt is

leitatta, aki még éppen meg tudta

borotválni, ezt követően ugyanis lába

elé

feküdvé aludt el az úrral együtt.

17

Csuli

végül ebéd után

ébredt fel

újból. Most, hogy józan volt,

belekezdett gyermekei nevelésébe. Ez

nála annyit

jelentett, hogy félélvente egyszer jól

lehordta fiait, mondván, azok nem

foglalkoznak mással, csak idegen kutyák

megdobálásával és
daruvadászattal.

18

Zoltán
tíz órakor ébredt,
pontosabban ébresztették. Az a hír
fogadta, hogy újból megjöttek a csugari
parasztok, akiknek már pünkösöd
óta tartozott. Először el akarta küldeni
őket,
de azok hajthatatlanok voltak, s azt mondták, addig nem
mozdulnak, amíg nem
kapják meg a pénzt. Zoltán
látta, hogy nincs menekvés, megreggelizett,
felnyargaltatott, s indult be a városba
pénzért.

19

Egyenesen
Lefkovicshoz, a zsidó
régiségkereskedőhöz ment. Az
szívélyesen fogadta, s felajánlotta
segítségét. De
ahhoz, hogy kapjon száz forintot
kölcsonbe, előbb végig kellett hallgatnia
a
házigazda
prédikációját az asszonyi
nem rejtélyes természetéről.

20

Miután
megkapta a pénzt, rögtön
indult haza. Útközben azonban
találkozott Csulival, aki hajlandó volt egy kis
turpisságra barátja
kisegítése érdekében. Ez
annyiból állt, hogy elment
Zoltánék tanyájára, s azt a
hírt terjesztette a parasztok körében,
hogy ég
Csugar. A tűz hallatára azok szedték
sátorfájukat, s igyekeztek haza falujukba.
Mire Zoltán hazaérkezett, már nem
talált ott egy parasztot sem.

21

Egyszercsak
furcsán elsötétedett
minden. Zoltán emlékezett rá, olvasta
az újságban, hogy napfogyatkozás lesz.
Az
emberek ijedten futottak ki az udvarra, hogy
megcsodálják az égi
tűneményt.
Azonban még jobban megrémült
Zoltán, mikor a szomszéd inasa
érkezett
lóhalálában, s azt üzenete,
hogy a felesége kijön a birtokra. Éppen
most, pedig
már másfél éve nem
járt ott! Gyorsan kerített egy kocsit, s
elküldte Rozikát a

közeli faluba, nehogy felesége ott találja. Alig ment el a lány, már be is állított Eszter, a felesége, aki valósággal letámadta a férfit. Szinte önkívületben vallatta férjét, igaz-e, amit most tudott meg, hogy el akar válni tőle, s feleségül akar venni egy a birtokon tartott cselédet. Természetesen Zoltán mindent tagadott (annyiban igaza volt, hogy valóban nem akart elválni). Felesége azonban rátalált Rozika szobájára, mire Zoltán közölte vele, hogy már kirúgta a lányt.

22

Végül Eszter megnyugodott. Férjével csendesen üldögéltek a verandán. Zoltán megmutatta neki a kertet, melyet még nem is látott, bemutatta Lekenczeyt, s még azt is felajánlotta, hogy elviszi egy rövid bécsi kiruccanásra. De az asszonynak csak egy gondolata volt. Minél előbb el akarta hagyni ezt a házat. Zoltán kocsit hívatott, s Lekenczeyvel hármában elindultak haza.

23

Megérkeztek. Zoltán doktorért hívatott. Nem sokkal ezután megjött Gergely. Ő kíséerte el a tanyáról Rozikát, s most levelet hozott tőle. Majd betoppant az orvos is, s megvizsgálta a feleségét, akinek persze nem volt semmi baja. Mivel nem tudta mit kezdjen Lekenczeyvel, végül úgy döntött, megkéri a doktort, hadd háljon nála. Így az orvos és a "gróf" együtt távoztak. Zoltán el akart kéredzkedni hazulról, mert már nagyon szeretne volna elolvasni a levelet, de a felesége nem engedte. Mindenáron ő akarta azt először megtekinteni. Végül több mint egy órás rábeszélés után Zoltán engedett. Rozika leveléből kiderült, hogy Pestre utazott, s most végleg el szeretne köszönni jötevőjétől. Ekkor már Eszter is belátta, hogy a lány csak kihasználta férjét. Ennek ellenére dühe nem csillapult. Először csak szóban, majd később tetteleg is bántalmazta Zoltánt, aki azonban nem ellenkezett, hagyta, hogy felesége véresre karmolja arcát.

24

Zoltán

következő útja a kaszinóba
vezetett. Itt találta összes
barátját. Azok nem kérdeztek semmit, ő
pedig
beállt közējük mulatni
és felejteni. Az épület telve volt
dorbézoló emberekkel.
Lekenczeyről beszélt az egész város,
még sok olyan tisztességes ember is
eljött, aki egyébként a kocsmá
közelébe se megy.

25

Aznap

este Csuli nagyobbik fia,
Kálmán kiszökött apja
tanyájára. Nagy tettere
készült, darvat akart löni.
Evégett hozott is magával egy puskát.
A Berettyó-parton találkozott egy
kislánnyal, aki megkérte, hadd csatlakozzon
hozzá. Kálmán megengedte, hiszen
amúgy
sem volt vadászkutyája. Hajnalig
feküdtek türelmesen a maguk által a
földbe
vált gödörben, de kitartásukat
végül siker koronázta.
Kálmánnak sikerült
meglőnie egy darvat, amit aztán hosszas hajsza
után elfogtak.

26

Ahogy

az éjszaka haladt előre, a
csárdában egyre inkább csak a
törzsvendégek, a földesurak maradtak.
Azonban ez
a kevés ember, aki még itt volt, bitorolta a
város környéki földek
háromnegyedét. Zoltán ezen igencsak
megütközött. Nem találta
jósnak. Ő
megpróbált újítani,
munkásainak magasabb bért adni,
telkére új
kultúrnövényeket
telepíteni, de a nyereségek helyett egyre
inkább csak adósságai gyarapodtak, s
lassan-lassan kezdett kilátástalanná
válni a helyzete. Csuli fogott egy
papírdarabot, s megkérte a
jelenlévőket, írják alá
emlékül Lekenczeynek. Közben
megsúgta Zoltánnak, hogy éppen most
rendelt az egész kompánia egy nagy halom
Jókai-művet a könyvüzértől.
Később Zoltán előhozatta hegedűjét, s
elkezdett
játszani és énekelni.

27

A

főügyész, Kormos Bandi fontos
ügyben járt el. Aznap volt a
megbeszélés, amely azt hivatott
eldönteni, hogy az
újonnan építendő vasútvonal
hol húzódjon. Eredetileg a közeli
Dóka falu mellett
haladt volna, de a polgármester
(szándékosan) rossz
térképet küldött ki, amin a
falu Tókának olvasható, és
egyébként is úgy néz ki,
mintha egy nagy tó lenne a
helyszínen. A főügyész nem
javította ki ezt a tévedést, abban
reménykedett,
hogy a polgármester majd belebukik
ügyeskedésébe.

28

A

kocsmai társaság eközben
áthurcolkodott Vasgyúró
Palyáékhoz. Mindenki ott volt, egyedül
Csuli hiányzott.
A házigazda küldetett érte, de neki nem
volt kedve menni, s
lábbfájására
hivatkozott. Végül azonban
Vasgyúró addig erősködött,
mígnem Csuli is megadta
magát, s csatlakozott a társasághoz.
Zenészeket is hívtak, s a mulatozók
egy
szekéren körbejárták az
egész várost.

29

Tizenegy

órákor a vidám kompánia
felkereste a polgármesteri hivatalt. A mezőőrök
jelentést tettek a megjelent
"grófnak", majd hívták a kis
Wagnert, aki már megszervezte az esti
ünnepi koncertet a híres vendég
tiszteletére. Még egy kicsit akarták
ugráltatni, ezért úgy
határoztak, hogy az este nem jó, helyette
inkább déli két
órákor legyen az előadás. Mikor itt
végeztek, visszatértek
Vasgyúró házához, s
mint ha mi se történt volna, folytatták
a mulatozást.

30

Zoltán

is köztük volt, de
egyáltalán nem volt vidám. Azon
töprengett, hogy az egész élete
úgy folyt le,
mint az özönvíz. Nem jutott egy
lépéssel sem előrébb soha,
önerejéből semmit

nem sikerült elérnie, hiszen megmaradt olyan lusta földesúrnak, amilyen már az apja is volt. Ezzel szemben például egykori osztálytársa, A. Kovács János, aki szegény napszámos fia volt, most másodjegyző, és békés, boldog családi életet él.

31

Zoltán

felajánlotta, hogy vendégül látja a társaságot, menjenek el az ő tanyájára. Így is tettek. Csuli, akit időközben hazazavart a kízó lábfájás, később csatlakozott hozzájuk. El akarta vinni a felültetett Wagnert is a Szakmáry-birtokra, de az útközben nekiütközött egy vendégoldalnak, s az olyan mély nyomot hagyott az arcán, hogy kénytelen volt hazavinni, ahol a felesége nyugodtan ápolgathatta.

32

Mikor

Csuli megérkezett a tanyára, ott már javában folyt a bor. Időközben az egyre jobb kedvű urak fellármázták a summáslányokat, s velük ropták a táncot. Mindenki vidám volt, csak Zoltán nézett megtörtén maga elé. Borbíró abbéli aggodásának adott hangot, nehogy kárt tegyen magában, de Csuli leintette, mondván, gyáva ő hozzá. Ezt meghallotta Zoltán is. Cigaretára gyújtott, s az égő gyufát a ház nádfedele alá tartotta. A részeg társaság kezdetben nem vette komolyan a veszélyt, csak akkor kezdtek megijedni, mikor már az összes épület lángokban állt. Ekkor Zoltán tűnt fel saját háza erkélyén egy puskával a kezében. Nem szólt semmit, csak szíven lőtte magát. Teste minden vagyonával együtt a tűz martaléka lett.